

քերաբար տրտայայտում էր Մակեդոնիայում ժողովրդի ամենատաքնապալի կացութեան միջոցին:

ԿԱԹՈՒԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աւստրիայում, որտեղ կաթոլիկների ամուսնալուծութիւնն օրէնքով արգելուած է, պահանջ է յայանուում, որ իրարից անջատուած ամուսիններին իրաւունք տրուի նորէն ամուսնանալու: Նոյն խի անջատուած կաթոլիկ ամուսիններին ընկերակցութիւն է կազմուել, որը սեփական թերթ է հրատարակում: Այդ ընկերակցութեան պատգամաւորները՝ իրենց գլուխ ունենալով Ռիտերին՝ ինչպէս հաղորդում է «Katholische Kirchenzeitung» զիմել է գլխաւոր նախարարին վերաբննել քաղաքական օրէնքսղբութիւնը և վերացնելու III-դ յօդուածը, որով արգելուած է անջատուած ամուսինների պտակը, և աւելացրեց, որ ինքն արտայայտող է Աւստրիայում ապրող 200,000 բաժանուած ամուսինների ցանկութեան: Կերբերը մատնանիշ եղաւ այդ բանի դժուարութեան վրայ, բայց խոտոացաւ անել ինչ որ կարելի է: Դիմումներ են եղած և օրէնքներ վերաբննող մասնաժողովին: Ընկերակցութիւնը նպատակ ունի որոշ շարժումն առաջ բերելու և Աւստրիայի զանազան քաղաքներում բաժանմունքներ բանալու: Կաթոլիկական մամուլը առանձին նշանակութիւն չի տալիս այդ շարժումներին, և այդ բանում տեսնում է մասօնների մատր, բայց եթէ այդ ընկերութիւնը բարգաւաճի, նա սպառնում է Հռովմին հաւատացողներին ահագին թուի անջատումն: Ընկերակցութեան ժողովին նախադահ Ռիտերը յայանեց, որ եթէ իրենց չեն ազատիլ ներկայ վիճակից, ապա ուրեմն իրենք ստիպուած կլինին ազատել իրենց Հռովմից:

Պիոս X պապի ճառը կարգինալներին:

Երբ Կոմբը կարծիք յայտնեց եկեղեցին պետութիւնից բաժանելու մասին, գլխաւորապէս շեշտեց այն հանգամանքի վրայ, որ Պապն ու եպիսկոպոսները սիստեմատիքաբար միշտ խախտել են կոնկորդատը (եկեղեցու և Ֆրանսիայի մէջ եղած պայմանագիրը): Այդ մեղադրանքը պապի կողմից անպատասխան չըմնաց: Գաղանի կոնսիստորիայում Պիոս X պապը նոյեմբերի 14 ին նախքան հերթական դարձերին անցնելը, կարեւոր դատեց կարգինալներին զիմել առանձին ճառով և կանգ առաւ Ֆրանսիական

դորձերի վրայ, և աշխատեց հերքել բարդած մեղադրանքը: Մտաննիչ լինելով հոնկորդատով երկու կողմերի ընդունած պարտաւորութիւններն զրայ, պապը ապացուցանում էր, որ ոչ թէ եկեղեցին, որ միշտ պահպանել է պայծանները, այլ Ֆրանսիական հառաւորութիւնն է խախտում պայմանագիրը:

Կոնկորդաւը կաթոլիկ եկեղեցուն վերապահում է դաւանութեան ազատութիւն, մինչդեռ Ֆրանսիայում եպիսկոպոսներին արգելում են առանց հառաւորութեան գիտութեան յարարերութիւն ունենալ պապի հետ՝ այցելել կամ նաժանդրել նրան, որը բարձրադոյն ուսուցիչ և պահապան է կաթոլիկ անուն: Յայանի կերպով անարգում են (ատում) կաթոլիկ միաբանութիւնները գործունէութիւնը, որոնք պապի անունով և հեղինակութեամբ հառաւորում են անեղբերական եկեղեցին: Վանական միաբանութիւններն՝ իրենց հայրերի կրօնը պաշտպանելու համար աքսորուած են, և զեռնորերս հողևոր դպրանոցից հեռացրած են Սուլպիցեան միաբանութեան հառաւորիչ անդամները, հառաւորութիւնը թոյլ չի տալիս, որ ըստ կանոնական ձևի ընտրուած եպիսկոպոսական թեկնածուները պաշտօն ստանան, և այդ քաշքշում են մինչ այն, որ պապից մերժուած թեկնածուներն են հաստատում:

Հակառակ կոնկորդատի առանց քննութեան, դատատանի և պաշտպանութեան, կարծում է եպիսկոպոսները և այլ պաշտօնեաների ռոճիկները: Չի կարելի յուսալ, որ թշնամութեանը դէթ ապագայում վերջ կը դրուի: Մօտերըս պատահած մի քանի փաստերը ցոյց են տալի, որ հառաւորութիւնն այնչափ է զրգուած եկեղեցու դէմ, որ կարելի է երկիւղ կրել, թէ մօտ ապագայում կը դիմի ծայրայեղ միջոցներ, որովհետև հակառակ ս. աթոռի յայտարարութեանց, հասարակապետութեան հառաւորութիւնը կարծում է, որ քրիստոնէական կրօնի հետ ոչ մի յարաբերութիւն սկսել չի կարող—որով կըրկնակի բարուրանք է բարդում Ֆրանսիացիները վրայ՝ որպէս կաթոլիկները և քաղաքացիները վրայ: Բայց ինչ էլ որ պատահելու լինի, մեզ անպատրաստ չեն դանիլ, յանկարծակի չեն սարսափեցնիլ, որովհետև մեզ ամբայնում է Յիսուսի ձայնն ու յորդորը:

«Եթէ զիս հալածեցին և զձեզ հալածեցեն (Յովհ. 15 Գ.-20) Յաշտարհի աստ պնեղութիւն ունիցիք, այլ քաջալերեցարուք, զի ես յաղթեցի աշխարհի»: (Յովհ. 16—33): Վերջում պապը յորդոր կարգաց կարգինալներին շերմագին առթել առ Աստուած, որ միութեան խաղաղութիւն և անդորրութիւն պարգևի իւր եկեղեցուն:

Պիոս X պապին երկու նախորդների օրով, կաթոլիկներին իտալիայում արգելուած էր քաղաքական ընտրութիւններին որևէ մասնակցութիւն ունենալ: Ծնորհիւ այն բանի, որ վերջերս հանգամանքները շուտ յոխուեցին, կաթոլիկներին Պիոս X պապը թոյլատրեց մասնակցել ընտրութիւններին, բայց հրահանգեց, որ կաթոլիկ եկեղեցուն հակառակ մարդկանց չընտրեն: Այդ թոյլատրութիւնը անզի ունեցաւ սօցիալիստները և հասարակապետականները զէմ աւելի ուժեղ կերպով մաքառելու և այդ արդիւնքն էլ տուաւ, որովհետև պահպանողականներն ուժեղացան կաթոլիկներից ընտրուած երկու պատգամաւորների ձայներով:

Յիշեալ թոյլատրութիւնը լաւ տպաւորութիւն թողեց բոլոր կաթոլիկները վրայ և ընդունուեց որպէս գրաւական եկեղեցու և իտալական թագաւորութեան մօտալուտ հաշտութեան:

Անգլիական (Եպիսկոպոսական) Եկեղեցի

Ամերիկայի Բօստօն քաղաքում անցեալ հոկտեմբերի 5 ից մինչև 25 ը դումարուած էր Ամերիկայի Միացեալ Նահանգների Եպիսկոպոսական Եկեղեցւոյ գլխաւոր համաժողովը, որին ներկայ էին Եպիսկոպոսներ, ստորին հոգևոր պաշտօնեաներ և քաղաքացիք, որոնք ժողովուում են երեք տարին մի անգամ: Օտար երկրացի փոքրաթիւ հիւրերի թւում ներկայ էր Անգլիական Եկեղեցւոյ գլուխ Քենտրբերիի արքեպիսկոպոսը: Քննութեան նիւթ եղած խնդիրներից ամենից շատ ժամանակ և ուշադրութիւն գրաւեց իւր վերայ ամուսնութեան և ամուսնալուծութեան խնդիրը: Չանաղան դաւանութեան ներկայացուցիչներից ընտրած մասնաժողովը քննում էր այս տարի այն ընդհանուր չարեաց զէմ մաքառելու միջոցները, որոնք սպառնում են քայքայել ընտանիքը, և վճռեց զիմել ժողովրդին աւանձին շքրջաբերականով շեշտելով ամուսնութեան սրբութիւնը, և նրան թեթեւ վերաբերուելու կործանիչ հետեանքները: Որպէս ամենազրական միջոցի, այդ բանի զէմ մատնանիշ եղան, որ պէտք է խտացնել եկեղեցւոյ վերաբերմունքը զէպի ամուսնալուծական խնդիրներն և բաժանուած ամուսինները: Որովհետև ներկայ եկեղեցական օրէնքը բաժանուած ամուսիններից անմեղ կողմին իրաւունք է տալիս նորէն ամուսնանալու, ուստի ժողովում փորձեցին վերացնել այդ բացառիկ օրէնքը և խտիւ հետևել, որ